

Bilag 2. Juridisk vurdering af cafedrift på plejehjem m.v.

Københavns Borgerrepræsentation har pålagt Sundheds- og Omsorgsforvaltningen at undersøge mulighederne for at oprette en café i det kommende aktivitetscenter for ældre på Christianshavn og på eller i nærheden af hvert af de nuværende 21 aktivitetscentre og plejehjem i Københavns Kommune.

12. august 2025
Edoc-sagsnummer
2025-0098140

F2 sagsnummer
2025 - 6899

Baggrunden er et medlemsforslag, som blev behandlet af Borgerrepræsentationen den 12. december 2024. Ifølge forslaget mangler der caféer på de enkelte aktivitetscentre for i højere grad at kunne styrke meningsgivende fællesskaber på tværs af lokalområdet. Det er tanken, at der skal være tale om caféer, der kan holde åbent for brugere af aktivitetscentret, men også for lokale borgere i lokalområdet, pårørende samt personale med mulighed for at købe mad og drikke til fornuftige priser. Det er samtidig tanken, at der skal være tale om caféer, hvor en forpagter kan leje sig ind og indgå driftsaftale med Københavns Kommune.

For at kunne præsentere politikerne for forskellige konkrete modeller for cafédrift på institutioner inden for Sundheds- og Omsorgsforvaltningens område, og da spørgsmålet om mulighederne for at etablere caféer ofte opstår både på administrativt og politisk niveau, ønsker Sundheds- og Omsorgsforvaltningen at afdække de juridiske rammer for etablering af denne type tilbud.

Sundheds og Omsorgsforvaltningen har derfor anmodet Civitas Advokater om at udarbejde et notat om den retlige ramme for en sådan cafédrift.

Juridisk ramme for etablering af cafetilbud

Civitas vurderer, at Københavns Kommune kun har adgang til etablering og medvirke til etablering af tilbud, som beskrevet i særligt service-loven, ældreloven og almenboligloven.

Efter den foreliggende praksis fra tilsynsmyndighederne vil Københavns Kommune ikke i medfør af kommunalfuldmagtsreglerne kunne etablere eller medvirke til cafédrift på eller i nærheden af kommunens aktivitetscentre og plejehjem.

Dette skyldes, at serviceloven – senest i svar fra august 2024 fra ressortministeriet – kun i meget begrænset omfang levner kommunerne mulighed for at varetage opgaver på ulovbestemt grundlag. Og at der ikke i serviceloven er hjemmel til en sådan cafédrift på kommunens aktivitetscentre og plejehjem. Vurderingen er, at lovgivningen er udtømmende på social- og ældreområdet.

Mulighederne for cafédrift skal derfor findes i den skrevne lovgivning og følger særligt af ældrelovens § 6, servicelovens § 79 og § 83 og almenboligloven.

Københavns Kommune kan etablere, drive og medvirke til cafédrift på kommunens plejehjem og aktivitetscentre med hjemmel i ældrelovens § 6 på ældreområdet og servicelovens § 79 på socialområdet for afgrænsede persongrupper, hvis Københavns Kommune vurderer, at et cafétilbud vil have et forebyggende eller aktiverende sigte for den eller de pågældende persongrupper.

Efter ældrelovens § 6 skal brugerne have ansvar for og indflydelse på udformningen og driften af tilbud. Ældreloven stiller i den forbindelse krav om, at kommunen samarbejder med de frivillige organisationer og foreninger på området, jf. ældrelovens § 7, stk. 1, og servicelovens § 18, stk. 1.

Det vil være muligt at lade tilbuddet været åbent for den bredere offentlighed, men der vil i så fald skulle afregnes moms for salg til personer uden for målgruppen, hvilket komplicerer de økonomiske aspekter af et sådant tilbud.

Der kan efter Civitas' opfattelse rejses spørgsmål om, hvorvidt denne retsstilling er hensigtsmæssig, da Københavns Kommune dermed har meget begrænsede muligheder for at etablere, drive og medvirke til cafédrift.

I det omfang Københavns Kommune f.eks. ønsker, at det skal være muligt at etablere caféer, som er åbne for den brede offentlighed, anbefaler Civitas, at Københavns Kommune – eventuelt sammen med KL – retter henvendelse til ressortministeriet med henblik på at få skabt et sikkert hjemmelsgrundlag for en sådan cafédrift på kommunale aktivitetscentre og plejehjem. Københavns Kommune vil i den forbindelse kunne pege på de tungtvejende og saglige hensyn, som ligger bag ønsket om at kunne etablere åbne caféer på aktivitetscentre og plejehjem.

Til sammenligning er der f.eks. ved en bekendtgørelse udstedt i medfør af sundhedsloven skabt mulighed for, at regionsrådet kan varetage cafeteria- og kioskvirksomhed mv. i tilknytning til regionsrådets sygehuse. Regionsrådet skal her søge cafédriften mv. bortforpagtet på

markedsæssige vilkår. Denne mulighed svarer til den mulighed, som kommuner har på visse andre områder efter kommunalfuldmagtsreglerne, som altså ikke kan anvendes på social- og ældreområdet.